

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ОДЕСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**

Кафедра фінансів
(найменування кафедри)

РЕФЕРАТ
кваліфікаційної роботи на здобуття освітнього ступеня
магістра
зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
за магістерською програмою професійного спрямування
«Управління публічними фінансами»
(назва магістерської програми)

на тему: «Доходи місцевих бюджетів в сучасних умовах»

Виконавець:

студент факультету ФФБС
6 курс 1 група

Махаррамов Теймур Ельшан _____

/підпис/

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри фінансів
(науковий ступінь, вчене звання)

Волохова Майя Петрівна _____

/підпис/

ОДЕСА – 2021

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми На цей час органи місцевого самоврядування формують місцеві бюджети, що визначає їх самостійність, стимулює господарську діяльність в регіоні, дає можливість розширювати економічний потенціал визначеної території та підвищувати рівень життя населення. Таким чином, актуальності набуває дослідження особливостей формування місцевих бюджетів та проведення ідентифікації їх ролі в загальній системі місцевих фінансів.

Метою магістерської роботи є – узагальнення теоретичних підходів щодо визначення складу, динаміки та структури дохідної частини місцевих бюджетів та розробка пропозицій щодо її вдосконалення для зміцнення фінансової основи місцевих бюджетів.

Завдання дослідження:

- визначити теоретичні засади існування місцевих бюджетів, їх сутність та місце в бюджетній системі держави;
- дослідити джерела та принципи формування дохідної частини місцевих бюджетів України;
- охарактеризувати вплив міжбюджетних відносин на формування доходів місцевих бюджетів;
- проаналізувати формування доходів місцевих бюджетів України та м. Одеси за останні роки;
- дослідити практику формування доходів місцевих бюджетів зарубіжних країн для подальшого впровадження в Україні;
- розробити прогностичні показники доходів місцевих бюджетів України за допомогою математичних методів досліджень;
- надати рекомендації щодо удосконалення доходів місцевих бюджетів;

Об'єктом дослідження роботи є процес формування доходів місцевих бюджетів України на сучасному етапі, його оптимізація та резерви зростання.

Предмет дослідження – економічні відносини між фізичними та юридичними особами, а також фіскальними органами, щодо формування доходів місцевих бюджетів України.

Методи дослідження. В основу методології дослідження покладено економічні теорії, фундаментальні дослідження українських та іноземних вчених щодо формування доходів місцевих бюджетів. Дослідження проводилось з використанням методів аналізу (економічного та регресивного щодо вивчення структури та динаміки доходів; системного і порівняльного при дослідженні взаємовідносин місцевих та державного бюджетів; синтезу при вивченні основних напрямів сучасних досліджень з теми роботи, узагальнення досвіду інших країн, статистичних порівнянь показників джерел доходів різних рівнів місцевих бюджетів, економіко-математичних методів та прийомів щодо впливу рівня бюджетної децентралізації на доходну базу місцевих бюджетів.

Інформаційною базою магістерської роботи є: законодавчі, нормативно-правові акти Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України з питань публічних фінансів, наукові публікації вітчизняних і зарубіжних вчених з теорії, методології, методики та практики формування ресурсів місцевих бюджетів, інструктивно- методичні документи, матеріали науково-практичних конференцій, звіти, інформаційно-аналітичні та статистичні матеріали Рахункової палати України, Міністерства фінансів України, Державної казначейської служби України, Державної служби статистики України, інформаційні ресурси мережі Інтернет.

Структура та обсяг роботи Кваліфікаційна робота магістра складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел (63 найменувань). Загальний обсяг роботи становить 106 сторінок. Основний зміст викладено на 97 сторінках. Робота містить 14 таблиць, 16 рисунків.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У першому розділі «ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ДОХОДІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ УКРАЇНИ» розглянуто економічна сутність місцевих бюджетів та їх значення в бюджетній системі України, надано сучасна класифікація та принципи формування місцевих бюджетів, вказана роль міжбюджетних трансфертів у формуванні доходів місцевих бюджетів.

У другому розділі «МОНІТОРИНГ НАПОВНЕННЯ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ В УКРАЇНІ» проаналізована динаміка надходжень у дохідну частину місцевих бюджетів України, а також система формування дохідної частини бюджету міста Одеси, проведено аналіз впливу обсягів надходжень податку на доходи фізичних осіб на збільшення доходів місцевих бюджетів.

У третьому розділі «ШЛЯХИ ЗМІЦНЕННЯ ДОХІДНОЇ БАЗИ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ТА НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ СИСТЕМИ ЇХ ФОРМУВАННЯ» запропоновано можливості застосування зарубіжного досвіду формування доходів місцевих бюджетів та вказані напрями вдосконалення наповнення доходів місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації

ВИСНОВКИ

Проведене дослідження дозволило зробити висновки, основні з яких такі:

1. Місцеві бюджети – це сукупність фінансових ресурсів, якими розпоряджаються органи місцевої влади для виконання покладених на них завдань і функцій. Місцеві органи влади несуть відповідальність за раціональне використання бюджетів, здійснюють видатки в межах надходжень доходів. Для того, щоб планувати, формувати і використовувати кошти місцевого бюджету потрібна спеціальна фінансова інституція, якою є фінансове управління райдержадміністрації, яке є головним розпорядником бюджетних коштів на рівні району.

2. Моніторинг дохідної частини місцевих бюджетів за період 2016-2020 року дає змогу зробити висновок, що рівень самостійності місцевих бюджетів з кожним роком зростає, що стало можливим завдяки процесу

фінансової децентралізації, який призвів до значного збільшення власних надходжень місцевих бюджетів. Проаналізувавши структуру доходів місцевих бюджетів, було визначено, що місцеві бюджети у своїй більшості складаються з податкових надходжень, а найбільш бюджетоутворюючими податками стали податок на доходи фізичних осіб та місцеві податки та збори (податок на майно, єдиний податок, збір за місця для паркування транспортних засобів, туристичний збір), акцизний податок.

3. Аналіз формування дохідної частини місцевих бюджетів міста Одеса показав, що за останні п'ять років зменшилась частка міжбюджетних трансфертів у структурі доходів місцевих бюджетів, що свідчить про позитивні наслідки процесу фінансової децентралізації в Україні. У порівнянні власних надходжень місцевих бюджетів на одного мешканця серед бюджетів інших міст, які є також обласними центрами України, бюджет міста Одеси займає високі позиції, але незважаючи на це, значно уступає іншим крупним та розвиненим містам країни, що обумовлено високим рівнем корумпованості в приватній сфері, особливо у виплаті заробітної плати найманим працівникам та у веденні роздрібною торгівлі дрібними товаровиробниками.

4. Дослідження зарубіжного досвіду формування дохідної частини місцевих бюджетів показало, що значно збільшується рівень зацікавленості місцевих органів влади до більш ефективного формування фінансових ресурсів місцевих бюджетів. Саме, збільшення надходжень від сплати місцевих податків та зборів у структурі надходжень місцевих бюджетів має призвести до підвищення рівня фінансової та податкової спроможності територіальних громад. Міжбюджетні трансферти мають бути направлені тільки на соціальні потреби, через надання субвенцій з цільовим призначенням, а поточні повноваження мають виконуватися виключно власними коштами місцевих бюджетів.

5. На цей час проблемними питаннями та недоліками при формуванні доходів місцевих бюджетів є: концентрації всіх основних податків на державному рівні; незначна частка неподаткових надходжень, що значно зменшує доходи місцевих бюджетів; нераціональне використання бюджетних коштів; низький рівень кваліфікації органів місцевої влади, які приймають рішення з приводу формування та виконання місцевих бюджетів; високий рівень корумпованості органів виконавчої влади в територіальних громадах та в цілому в державних органах; неякісне бюджетне планування тощо. Задля вирішення даних проблем були запропоновані напрями підвищення ефективності формування дохідної частини місцевих бюджетів, задля забезпечення системного та комплексного розвитку адміністративно-територіальних одиниць, а також для підвищення рівня фінансової спроможності місцевих бюджетів. Серед основним напрямів можна виділити: збільшення переліку місцевих податків і зборів, переведення податку на доходи фізичних осіб до складу місцевих податків, чітке розмежування повноважень між всіма ланками бюджетної системи країни, удосконалення механізму надання міжбюджетних трансфертів, підвищення результативності у сфері управління власністю територіальних громад.

6. Основними напрямками підвищення ефективності формування дохідної частини місцевих бюджетів в Україні є:

- переведення податку на доходи фізичних осіб з загальнодержавних податків до місцевих, що дасть можливість значно збільшити дохідну частину місцевих бюджетів й дозволить місцевим органам влади самостійно встановлювати ставки оподаткування даного податку;
- проведення диференціювання ставок податку на доходи фізичних осіб в залежності від заробітної плати та в цілому фінансової спроможності мешканців відповідних територіальних громад;
- посилення податкового контролю щодо декларування доходів та видатків мешканців територіальних громад, через механізм запровадження обов'язкового декларування доходів на рівні держави;
- встановлення коефіцієнту індексації нормативно грошової оцінки землі на рівні реального індексу споживчих цін для запобігання зменшення дохідної бази місцевих бюджетів;
- збільшення переліку місцевих податків та зборів, через механізм впровадження зборів, що матимуть цільове призначення, наприклад: збір за прибирання територіальної громади, збір на освітлення вулиць, збір на утилізацію сміття тощо);
- удосконалення системи розподілу офіційних трансфертів до місцевих бюджетів;
- чітке розмежування функцій та повноважень між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування;
- розширення переліку неподаткових надходжень місцевих бюджетів, а також надання органам місцевого самоврядування самостійність в визначенні їх розмірів та у встановленні порядку їх сплати;
- підвищення результативності в сфері управління власністю територіальних громад та комунальних підприємств, що підпорядковані місцевим органам влади, з метою збільшення неподаткових надходжень, а саме надходжень від власності та підприємницької діяльності;
- збільшення фінансових ресурсів місцевих бюджетів за рахунок муніципальних запозичень, через випуск цільових облігацій місцевих позик під конкретні інвестиційні проекти;
- участь органів місцевого самоврядування у грантових проєктів з метою збільшення дохідної частини місцевих бюджетів та покращення рівня їх фінансової стійкості;
- удосконалення механізму надання субвенцій до місцевих бюджетів, через розподіл фінансових ресурсів держави з урахуванням об'єктів інфраструктури, мережі закладів соціально-культурної сфери відповідних територіальних громад та програм пріоритетного розвитку органів місцевого самоврядування;
- розширити базу оподаткування транспортним податком, що надасть можливість додатково отримувати фінансові ресурси до місцевих бюджетів та поновити справляння ринкового збору як найбільш фіскально ефективного та ін.